DE

REGIS ROMA-NORVM ELECTIONE

ac deſignatione, itemq; jurisdictione

CONCLVSIONES DELIBATÆ

EX

Aureâ Bullâ ſacratiſs.mi Imp. Cæſ. KAROLI QVARTI.

QVAS,

D. O. M. A.

Decreto & auctoritate Nobiliß. atq; Ampliſſimi ICtorum Ordinis in inclutâ Baſileâ,

Pro adipiſcundo Doctoræ in Utroq; Jure gradu,

Publicæ cenſuræ exponit

HENRICUS Zölner / Smalkaldiâ-Francus.

BUCHANANUS *de Iure Regni apud Scotos.*

¶Rex populi causâ creatur: neq; bono Rege quidquam præſtantius divinitus nobis dari, neq, malo peſtilentius poteſt: Et quia tanta non eſt bonorũ copia, ut ſemper probi ſuppetant, quos eligamus: nec tanta naſcendi felicitas, ut fors illa ſemper bonos offerat: ſi nõ quales optaremus, at quales vel conſenſus approbavit, vel caſus obtulit, pro Regibus habemus. Ea autẽ, quę eſt vel in eligẽdis novis, vel in oblatis forte naſcendi approbãdis alea, in causâ eſt, uti leges cupere debeamus, quæ Regibus Imperii modũ faciant: quæ leges nihil aliud eſſe debent, quàm boni Principjs Imago.

BASILEÆ,
Typis JOHAN. JACOBI GENATHI.
MDCXI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ILLVSTRISSIMO ET
CELSISSIMO PRINcipi ac Domino,

DN.

IOANNI ERNESTO,

DUCI Saxoniæ, Provinciali Thuringiæ
COMITI, MARCHIONI
Miſniæ,&c.

Principi & Domino ſuo clementiſſimo

Diſputationem hanc inauguralem

Humiliter & religiosè

Conſecrat

AVCTOR.

INTRODVCTIO.

SI, quod Marcellinus tradit de pædiâ hiſtoricâ, in πραγματείας Juris Publici diſcurrendum eſt per negotiorum celſitudines; operę pretium videtur, auguſtiſſimum hoc argumentū de Regis Romani electione, atq; jurisdictione pauculâ velitatione diſcutere, cùm ſuperiorib. temporibus ob Electionē Divi FERDINANDI, *a*) renitentibus primorib. nonnullis Imperii Ordinibus, Orbis hic in Republ. non ſine ſonitu concuſſus fuerit.

a) In quo Principe ſupra omnes virtutes, quibus pollebat, pietatis & pacis in domo DEI conſtituendæ præcipuum ſtudium fuit. Thuanus *lib. 35. hiſtoriar.* Unde ſcribit Crato Archiater Cæſar. *in Epiſtol. Dedicatoriâ hiſtor. Bohemic. Dubravii ad Rodolphum & Erneſtum, Regem & Regnis exoptatiſſ.* Illum crebris ſermonibus ante obitum hæc verba uſurpaſſe; Inter ſumma beneficia, quæ DEUS in gubernatione Imperii conceſſiſſet, primum atq; maximum vero animi judicio & optimâ conſcientiâ hoc ſe ducere, quod ad ſedandas diſcordias publicas animum adjeciſſet, & tolerantiæ in religione formulam benigniſſimus DEUS ſibi in mentem dediſſet: Næ ergò fruſtrà eſt Fr. Burchardus, qui in ſuâ autonomiâ ſcribit, Pacificationē Paſſavienſem per vindices libertatis Germanicæ Regi Ferdinando extortam fuiſſe, cùm tamē ea in ſequentibus Comitus Auguſtanis anno 1555 confirmata & à Cæſ. Majeſt Electoribus atque Statibus Eccleſiaſticis & Politicis approbata fuerit, inſinuatione eius quoq; Cameræ Imperiali factâ eodem anno. Waremundus ab Erenb. *lib. 2 de fœder. p.* 222. Ex quâ Pacificatione jura Epiſcopalia in Principes proteſtantes translata ſunt, quod negat Eberhardus Junior *conſil.* 54. *n.* 178. *vol.* 2. perperàm.

CONCLUSIO I.

Imperia pro viciſſitudine omnium rerum naſci, denaſci, *a*) creſcere & decreſcere *b*) liquet ex iis, quæ monumentorum hiſtoricorū conditores, divinæ providentiæ in his terris miniſtri, *c*) omni tempore à conditu rerum conſignaverunt.

a) Renatus de Luſigna *de ortu & increm. Imper. p.* 2. 3. Montecatin. *lib.* 1.

Polit. Et ne quidquam in humanis perpetuò vigeat, eſſe in ſingulis Rebuspubl. fatales familias, quæ exitio earum naſcantur, obſervat Machiavellus *lib.3.hiſtor.Florent.* Inter cauſas verò everſionum Rerumpubl. rectè Ariſtoles pro ſuâ docendi prudentiâ, Cæſar Cremoninus *lib.de pæd.p.*1.2. fatum in Politicis non collocavit, Scherb. *lib.* 7. *Polit.* Ambrogio Schiappal'aria *nell'oſſervat.Politiche nella præfat.* utut diſpliceat Lipſ. *lib.*1.*de conſtant.cap.*18. b) Cùm alternis mutationibus obnoxia ſint adinſtar maris, quod nunc ſucciduis attollitur incrementis, nunc naturali damno ac defectu ſubducitur, quod poſt Eutrop. de Romanâ Republ. pronunciat Otto e Marchion. Auſtrię Epiſc. Friſing. *lib.*2.*hiſtor.c.ult.lib.*7.*c.*33. Indolem familiarum Principum ſuos etiam veluti natales, incrementaque habere, ac tandem conſeneſcere & extingui, ex Henrici Caſtellæ regis vitâ animadvertit Mariana *de reb.Hiſpan lib.*6. Quare Romani prudenter conſervabant domi patrum Imagines, uti anteceſſorum facta ſemper occurrerent, & amplectendæ virtutis, q. quandam neceſſitatem haberēt præ oculis, Hugo Falcandus *præf. de reb.Sicul.* c) Quia operum ſcriptores, quorum DEUS eſt factor, eleganter Caſaubonus *in Polyb.diſſert.de dignit.& utilit.ſtudii hiſtorici*, quo prudentia & ſapientia, duo inſtrumenta felicitatis certiſſima homini nato, ſimul parabilis, Caſaub.*d.lo.* Savillus *præfat.in Malmeſmur.* Quare Romanos uni hiſtoriæ mirandum in modum deditos fuiſſe conſtat, ut omne genus exempla prudentiæ & utilium conſiliorum adnotarent, in opera magno Reipubl. ſuæ bono vertenda. Caſaub.*d.lo.*

II.

Eâ re, cùm unicum id venenum, ea labes ſtatibus opulentis reperta ſit, uti magna Imperia mortalia exiſtant, *a*) magna ratio eſt, caducitati & ruinis eorum egregiis inſtitutis *b*) validè prudenterq; proſpici.

a) Ciccarelli ex Livio *diſcor.*3.*ſopra Liv.p.*16. b) Cuius generis ſunt omnes occultæ atq; abſtruſæ artes Reip. conſervandæ, Clapmar. *de arcan. Rerump.lib.*1.*c.*1. velint arcana Imperii, cū aliud agitur, aliud agi ſimulatur, Bono tamē Publico. Scip. Genti. *de princip.Rom.n* 36. Arcana dominationis, Italis & Gallis *le ragioni di ſtato*, Scip. Admir. *lib.*12.*diſc.in Tacit.*1. Canonhier. *lib.*1.*diſc.p.*9.*& ſeqq.* Raudenſis *lib.*1.*reſp.conſ.*6 *& lib.*2.*conſ.*42. licet paſſim omnium, cùm Philoſophorū, tum aliorum cōvitio & diſputationibus vapulent. Roveſchallēſis *in ſchol.conſ.Baldi* 1. Inter magnas etiā & admirādas rationes priſcarum illarum Rerump. conſervandarum, quæ hoc ſeculo interierunt, non immerito numeratur ſtudium, quod in extruendis novis civitatibus & coloniis frequenti in uſu fuit. Machiavel.*lib.*2.*hiſtor.Florent.* Illę autē erant, quę ex conſenſu publico in agros captivos, ſubſidium adverſus rebelles & imbuendis ſociis ad officia legum deducebantur: Et cùm præſtantiſſima eſſet conditio municipiorū, quippe quæ ſuo jure & ll. utentia, muneris tantùm honorarii cum P. Romano participia erant, potiori tamē & præſtabiliori conditione exiſtimabantur coloniæ, quæ jura & inſtituta P. Romani omnia haberēt, nimirum propter amplitudinē & majeſtatem P. Romani, cuius iſtæ coloniæ q. effigies parvæ & ſimulacra eſſe videbantur, & jure atque dignatione quodammodo adæquabant. Cùm enim in

arce

arce rerum humanarum Roma conſtituta eſſet, ut quæque illam urbes arctiſſimis neceſſitudinis vinculis contingebant, ita ſeſe præ reliquis maximè extuliſſe videbantur, Marcus Welſerus *lib.3.de reb. Vindelic.* Leonhardus Aretinus *lib.1.hiſtor.Florent.*

III.

Nobile autem ſchema eſt, Respubl. ſic ordinari, ne facilè *a*) convertantur.

a) Namque minutulæ iſtæ mutationes trahunt paulatim ruinam Imperii, quod ex frequenti diviſione Principatuum fieri, ſpeciatim notat Eberh. à Weihe *diſſert.de regn.elect.& ſucceſſ.* Mutationes tamen quandoq; neceſſarias eſſe notat Monſpelienſ. *præf.conſilior.n.16.* Solent enim utplurimùm, *inquit Machiavellus lib.5.hiſtor.Florent. in princ.* regiones mutationibus ſuis a benè conſtitutis rationibus ad corruptas, à corruptis viciſſim ad benè cōſtitutas migrare. Unde pro eâ, quæ inter bonum publicum & privatum intercedere debet harmonia, multa benignè familiarum conſervandarum gratiâ, Ludovicus de Caſanate *conſil. 50. per tot.* Alphonſus de Azevedo *conſ.2.n.42.* conſtituta atq; recepta ſunt, moribusq; noſtris inter illuſtres & plebeios maximè frequentantur, veluti jura primogenituræ, Michaël ab Aguirre *reſponſ. de ſucceſſ.regni Portugall.per tot.* Ludov. de Molina *de primigen.Hiſpan.lib.3.c.9.& ſeqq.* jura majoratus, Hondedæus *conſ. 45.n.7.* pacta renunciativa & diſpoſitiva, *c.quamvis.de pact.in 6. l.fin.C.de pactis.& ibi Dauth.* Teſſaurus *deciſ.225.* Pfeil *conſ.22.* (quæ poſteriora tamē, ſi adfirmativa ſint, non valere, etiamſi juramento confirmentur, poſt Anguiſſolam *conſ.36.n.1.* reſpōd Erneſt. Cothman *conſ.8.per t.* Borch. *conſ.10.*) maximè viciſſitudinaria & reciproca, confraternitates & mutuam ſucceſſionem illuſtrium perſonarū concernentia: qualia noſtris temporibus inter Illuſtriſs. Principes, Duces Saxon. Landgrav. Haſs. & Marchion. Brandeburg. & olim inter Principes Henneberg. quoq; & Duces Saxon. inita eſſe conſtat. Zaſ. *conſ.1.in princ.lib.2.* Reuſnerus *1.conſ.3.& 7.* uti nimirum ex mutua & ſtabili hac ſucceſſione familiarū ſeneſcentium dignitas & ſplendor conſervaretur, Knichen *de jur. Saxon.c.2.verb. Electorum.n.60.* cùm publicè interſit familias conſervari, Flamin. de Rubeis *conſ.18.num.96.vol.2.* quæ etiā ſunt inſtar civitatis. Fichardus *conſ.3.n.7.lib.1.* Quâ ratione quoq; pacta unionis prolium inter plebeios ſuſtinentur. Rickius *de union.prol.c.3. n.7.* Meichſner. *tom.4.deciſ.Cameral.1.*

IV.

Proinde cum magnis nationibus atq; gentibus eam Reipubl. formam, quâ unus pluribus præeſt, adprimè accommodatā eſſe ratio & rerū eventus demōſtret, *a*) curatè faciendum, ne ſucceſſor *b*) in incerto *c*) ſit.

a) per ea, quæ egregiè tradit Julius Pflug Epiſc. Numburgenſ. *diſſertat. de Imperio conſtituendo*, ubi ad Rempubl. nationis noſtræ accommodat, faciunt notata Contareni *lib.1. de Republ. Venet.* Ciccarelli *diſcorſ. 1. ſopra Liv.* Diſſent. latè Joſephus Bonſadius *tr. de civium adminiſtrationis opt. formâ ad-*

verſus oppugnantes Ariſtocrat. Utrum verò ſit è re Chriſtianorum publicâ, in tantis regnorum motibus & impendente Turcarum tyrannide, Monarchiam Europęam ad Hiſpaniarum Regem vel ultro deferri, vel fatali quodam orbe devolvi, vid. Andream Hojum *diſcurſ. de utilit. novæ apud Europæos Monarch.* b) Qui ſi ſpreto natalium jure, ſuffragiis admovetur populum arguit liberiorē, Philippo Cauriana *diſcorſ. ſopra il Tacit. p.* 60. Unde in dubio Electio etiam præſumitur, Pacianus *de probation. lib.* 2. *c.* 30. *n.* 71. cùm ubi Princeps ex Principe naſcitur, tutiora pleraque omnia videantur, Buridana *in quæſtion. polit.* 1. Canonherius *lib.* 1. *diſcurſ in Tac. p.* 142. Lipſ. *lib.* 2. *monit. polit. c.* 3. In Poloniâ & Daniâ Electio filiorum Regis prudenter inſtituta videtur: licet enim in illis Regnis ſuperiores Reges continuato ferè temporū contextu, alter alterum ex eadem gente exceperit, hoc tamen non juri hereditario, quod ſibi vindicare prohibentur, ſed virtutibus & innatis nobilitati Polonicæ & Danicæ erga regiam prolem ſtudiis, adſcribi debet, quæ natos paternæ virtutis heredes futuros cùm ſibi perſuaderet, quod in parētibus admirabatur, hoc de filiis eorum ſperare facile potuit: Ad eum ergò in modum filii in paternum ſolium ſuccedere jubentur, ut ſi qui Reges aut ab officio deflectere, quod in ſummâ poteſtate fere uſuvenit, vel publicam libertatem oppugnare velint, hac neceſſitatis lege & liberorum caritate in officio contineantur, & filium, quem ſibi deſignatum velint ſucceſſorem, optimis artibus atq; virtutibus ſedulò curent imbuendum, Stanislaus Krziſtanovvic *in deſcript. ſtatuum Polon.* Thuanus *lib.* 56. *hiſtor.* Everh. a Weihe *diſſert. de Regis elect. & ſucceß.* c) Certitudo enim heredis ſemper Reipubl. expedit, qui ſi quid humanitùs accidat Principi, conſenſu omnium firmatus ſuſcipiat gubernacula, cognito multis experimentis naſci maximas turbas, ſi Princeps nullo certo ſucceſſore moriatur, trahentibus ad ſe pluribus Imperii ſummam: cuius rei nullum illuſtrius argumentum Imperio Alexandri Magni, quo nullum florentius, nec majus unquam fuit pro brevitate temporis, quo paratum primò, dein auctum, nec venerat adhuc eò, ut mole ſuâ caderet, quod ſolet in magnis imperiis. Joſias Mercer. *innot. ad Tacit. lib.* 1. *annal.*

V.

Præterquam enim, quòd hæc, quæ in deſignandis perpetuis ſucceſſoribus evigilat cura, Rempublicam æternam conſtituit, *a*) rectoribus etiam illius, *b*) ut pravæ aliorum ſpes cohibeantur, *c*) & uti ſint, quos in partem ſolicitudinis *d)* adſumant, munimento *e*) eſſe videtur.

a) per notata *theſ. præced. lit.* c. b) Ita Auguſtus Imp. ſapientiſſimus, primus poſt fluctuantes Reipubl. Romanæ reliquias, inter tot adverſos, hos partium diverſarum, illos libertatis memores, deſtinādo ſibi vivo ſucceſſores, ſecuram & longe ſummam pacatam dominationem conſtituit. Mercerus *d. loc.* Et vel hoc nomine continuationē Imperii Romani à mille & tot centū annis deberi ſoli Auguſto, notat Clapmarius *de Iure publ. n.* 26. c) Non obſtat exemplum Galbæ apud Tacit. *lib.* 1. *hiſtor.* qui ſecurus pa-

catum

catum Imperiū tenere potuiſſet, niſi Piſonem ſibi adoptādo ſucceſſorem deſignaſſet: ante id factū enim Otto nihil movebat, perfecto, ſpe dejectus Imperii tentavit extrema, perfecitq;: Malum n. id maximū in Repub. cùm plures vivo Principe ſibi promittūt ſucceſſionē, ſed nunquā majus, quàm ubi iis variæ cauſæ, quis freti, & ambigua certaturis victoria, aut ubi causâ unus potior, alter favore, id quod in Tiberii & Galbæ principatu animadvertere eſt, apud Tacit. Manet *ergò conſiliū*, ſi duo ſint, qui vocētur ad ſpem ſucceſſionis cauſis diſparibus, ſed quibus utriſq; ſua munimina; ſi res non urgeat, *utendum Tiberii conſilio*, temperāda ſtudia inter utrunq;, donec melior aut omnibus probetur, aut tractâ potētiâ deterioris (ne ad experiundas opes ſuas cogatur deſperatione ſperatæ potentiæ) ſecurus ac ſine æmuli metu capeſſat ſpem Imperii. Sin, ut in Galbâ, res inſtet, & neceſſe ſit, vel bello ingruente, cui non alius dux dari poſſet, quam qui ſucceſſor futurus, vel ingraveſcente ætate Principis aut morbo, *tunc Galbæ conſilium ſequendum eſt*, ut bonum & dignum eligamus potiùs cum aliquo periculo, quàm malum, ſecuri futurorum & nobis ſolis conſulentes. Deinde *hoc etiam faciamus*, quod non ſervatum Galbam peſſundedit, ut quos favere deteriori Princeps viderit, eos omni ope omnibus artibus ab eo abducat, etiamſi à publicâ diſciplinâ deſciſcendum ſit. Galbam enim exactio diſciplinæ militaris & ſtudium frenandæ impotentiæ & avaritiæ Prætorianorum peſſumdedit: quibus eo tempore indulgendum erat aliquid potiùs, quam daretur cauſa, quâ ſibiipſi adrogarent omnem licentiam. Ergò ſi qui erunt, qui turbare poſſe videbuntur, conciliandi ſunt quacunq; ratione, aut ſanè exarmanda antè eorum audacia, quàm cogendi ad omnia audenda, abjecto eo, cui ſtudebant. Sera enim tùm coërcitio plus potentium, cùm efferati ruunt ad arma, prout in Galbâ videre eſt. In aliis Principibus, *ſi ſimilia exempla obtenduntur*, dici poteſt, non tàm *eſſe damnoſam electionem potioris, quàm fuit dilatio Electionis*, quia dilatione ſpes ab aliis concipitur: ab initio, ſi fieri poteſt, oſtendendus qui deſtinatur Imperio, ne quis ſpe ſublevari ad res novas poſſit: quod & in Galbâ exemplum habet. quē neq; Otto perculiſſet, ſi, antequàm rediiſſet ex Hiſpaniâ, habuiſſet ſecum Imperii ſucceſſorem. Altero periculo, ne is ipſe, qui deſtinatur ſucceſſor, audeat adverſus Principē, auctusq; ab eo honoribus, potentiam vertat in eius exitium, ſic obviam ibitur à Principe, ſi tria obſervabit, quæ Tacitus *ibidem notat*: Primum eſt, *magnitudo Principis*, quæ firmata longo Imperio, amore civium minùs ſolicita eſt, quem eligat; quia hoc unū intueri habet, eum eligi, qui Principe mortuo par ſit rebus. Secundum eſt, *modeſtia deſignati*, qui talis ſit adſuetudine, ingenio, ut etiamſi poſſit, etiamſi vocetur ad Imperiū, malit tamen id expectare, quàm ſceleratè præripere. Tertium & poſtremum, uti talem Princeps eligat, *qui bonis artibus clarus, quemq; parem rebus futurum, aut experimentis cognitum ſit, aut ſummâ indole*: Et hæcce ab Imp. Henrico Quarto non obſervata eum peſſumdedêre, Joſias Mercerus *in notis aureolis ad Tac. lib* 1. Scip. Admiratus *lib. 1. diſcurſ. in Tac. 2.* Heigius *lib. 1. q. 6. p. 1.* d) Si moli atq; oneri Imperii ferundo impares ſunt, quod in Imperio Orientis ſæpiſſimè factum. Cabotius *1. diſput. juris* 8. Quibus ob eandem quoq; cauſam Præfecti Prætorio adjungebantur, Mutius Anton. Surgens *de Præf. Prætor. comparat. cum Vicerege Neapolis. c.* 30. qui rurſus ſuos habebant adjutores, Pancirolus *comment. ad notit. Imp. Roman. c.* 12. Sicut in-

firmis

firmis Epiſcopis coadjutores adjunguntur, *c.1.cum ſeq.7.q.1.* Pancirol.*d.lo.* Et reſpectu huius rei, quibuſdam juribus ſuperioritatis per Imp. ordinibus inferioribus conceſſis, quod ea, quoad participationem atq; communionem curæ, laboris atq; ſolicitudinis, non in effectum omnimodæ libertatis & ſuperioritatis culmini Imperii contraria accepiſſe dicantur, notant Marcobrunus ab Anguillis *conſ.99.n.21.23.* Raudenſis *lib.1.de analog.c.28. n.18.& 19.* Peregrin. *de jur. & privil. fiſci lib.1.t.2.n.71.& 78.* Ita pro Regnorum diverſitate fœminæ etiam quandoq; in conſortium Imperii admiſſæ fuerunt, Mariana *lib.24.rerum Hiſpanic.c.5.* Scriverius *in annalibus Hollandicis lib.3.* Malmeſmurienſ. *lib.2.rerum Anglicar.c.11.* & hodieq; apud nonnullas gentes eæ Principatus capaces ſunt, quo de vid. Choppin. *de doman. Franc. lib.2.t.6.& lib.3.t.1.n.6.* Alia eſt conſuetudo Principum Germaniæ, cuius vigore ad communionem præfecturarum & regionum non admittuntur, Thomingius *conſ.18.n.37.lib.1.* c) Unde perpetui iſti ſucceſſores à ſcriptoribus rerum Romanarum vocâtur *adminicula aulæ, ſubſidia dominationis;* illuſtribus quin etiam nominibus ſolemniter apud Romanos ſalutabâtur *Principes juventutis; heredes & conſortes Imperii; Auguſti & Cæſares; Germanici,* ſicuti Vitellius filium ſuum appellabat: deinde temporibus Juſtiniani, *Nobiliſſimi:* prout hodieq, in Germaniâ dicuntur *Reges Romanorum*, in Galliâ *Delphini*, in Hiſpania *Infantes*, Clapmar. *de jure publ.n.28.* Heig. *1.q.6.n.38.* *Infançones*, nepotes Regni, licet abuſivè, Georg. de Cabedo *deciſ.107.n.2.* in Angliâ & Scotiâ, *The Prince*, Smithus *lib.1.de Rep. Anglicana 3.* in Tartariâ *Galgæ*, Broniovius *de rebus Tartar.* in Regno Neapolitano, *Duces Calabriæ*, Heig. *d.lo.* Quomodo Karolus Quartus *in commentar. de vitâ ſuâ*, Wencesl. & Sigiſm filios, vocat *ſecundos ſuos ſedentes in thronis ſuis.*

VI.

Et huius rei intuitu Romani *a*) cùm Deus ſceptra eius in vertice rerum *b*) locaſſet, ſanciens mundum Quirinali togæ ſervire *c*) & armis *d*) cedere, ut diſcrepantium gentium mores & obſervantiam, *e*) linguasq; *f*) & ingenia & ſacra unis domaret legibus, *g*) naviter huic negotio *h*) operam dederunt.

a) Rempubl. Romanam poſt Cæſaris potentiam liberam fuiſſe, concludit Decianus *conſ.19.num.124.volum.3.* I. Quòd non ab aliquo populo regéve victa & ſtatum mutare coacta fuerit, ſed à cive & ſuis armis legem acceperit. Deinde, quòd civitas ipſa lege Regiâ, quæ de Imperio Principis ab Ulpiano lata dicitur, poteſtatem tantam civi ſuo detulerit. III. Quòd poſt mortem cuiusq Imperatoris novum ipſa ſibi Principem, repetita in ſingulis eadem lege Regia, elegerit. Quibus addit Scip. Gentil. *diſp. de jure publ. P. Rom. diſput. de Princip. Roman. n.21.* quòd & memoriam mortuorum Principum damnare, atq; ignominiâ notare conſueverit, ſi qui malè ſceleratéq; egiſſent. b) Vid. Danth. Aligherius *lib.2. de Monarch.* Quod Imperium ampliſſimum temporibus Trajani fuiſſe, notat Guido du Brueccqs *in mundo Imperiorum c. de Imp. Rom.* & an virtute potius ſuâ, quam fortunâ hoc effecerint, vid. inter ſe diſſidentes, Scipion. Admirat. cuius ſententia

verior

verior videtur, *lib.19.diſcurſ.c.5.* & Machiavell. *lib.2.diſcurſ.in Liv.1.* Cur autem Novelli Romani, *ita Venetos vocat* Flamin. de Rubeis *conſil. 2.n.52.& ſeqq. volum. 2.* tantum Imperium non adquiſiverint, vid. Paolo Paruta *lib.2. diſcurſ.1.* c) Quod ergò in P. Romano *perfidiam* appellârunt gentes barbaræ, nos *legem & juſſum populi*: quod illæ *ſuperbiam atq; arrogantiam*, nos *magnanimitatem*. quod illæ *timorem*, nos *prudentiam & conſilium*: quod illæ *cunctationem ſervilem*, nos *patientiam* vocamus, vid. Scip. Admiratus *lib.1.diſc. 6.& lib.5.diſc.9.* d) Aliquam poſſe inſtitui comparationem rei militaris Romanæ cum hodiernâ, not. Diego d'Alaba *in tr. ſuo Hiſpan. de Capitan. p.6.* cum re militari Turcicâ, Scip. Gent. *diſſert. de re milit. Rom. & Turcicâ*, quamvis ſucceſſu ætatum, ducum varietas ſemper mutaverit militiæ diſciplinā, Clapmarius *de jure publ. n.135.* Quare cùm ſub poſterioribus Imperatoribus, nulla expeditio aliis, quàm Barbarorum manibus gereretur, Romani coacti ſunt cedere Imperium ei, cui arma tradiderant, Savillus *de milit. Roman. p.22.* ubi etiam vulgarem lectionem Polybianam de ſtipendiis militaribus & admirabili fertilitate Galliæ Ciſalpinæ contra *Hottom. lib. de re numar.* defendit: *poſtquam enim copioſè abundant τὰ νόμῳ μόνον ἴσα, quæ tantùm in poſitione hominum conſiſtunt, trahuntur neceſſario τὰ φύσει ἴσα, ea quæ natura requirit ad grandius pretium in foro*, Savillus *d. loco, p.84.* Licet autem Romani ſymbolis, veluti aquilis, draconibus in bellis uſi fuerint, origo tamen inſigniorum illis non adſcribenda, cum ea a Karolo Magno adumbrata, ab Henrico Aucupe perpolita fuerint: ita fortiſſimi Impp. militarem virtutem, cui toto pectore incumbebant, hoc ornamento honeſtatam voluere, Welſerus *de rebus Vindelic. lib.4.* e) Licet magnâ admiratione digna videantur Romanorū ingenia in re bellicâ, major tamen eorū ſapientia fuit, quâ tot morib. & linguis diſſonas ſub Imperio gentes prudenter rexerunt: Quemadmodum enim ferventes aquæ ſemper ebulliunt, nec vaſe queunt coërceri: ſic tot populorum æſtuantia ingenia difficillimum fuit cohibere, Pancirol. *præſcript. in comment. ad notit. Imperii Romani.* f) Et hæc vera ratio *l.48. D. de re jud.* videtur eſſe, *cur decreta olim Latinè à Prætoribus interponi debuerint*; nimirum uti Latinæ vocis honos venerabilior per omnes gentes diffunderetur, Hottoman. *in Francogall. c.2.* néve ullâ in re pallio toga ſubjiceretur, Waltherus *1. miſcellan. 18.* Quod Imperio poſtea Conſtantinopolin translato immutatū legitur *in l. judices. C. ſentent.* Duarenus *ad d. l.48.* In quantum verò lingua Latina hodieq; aliis idiotiſmis præſtet, vid. Anaſtaſ. Germon *in ſeſſion. pomeridian. p.4.5.* g) Ex Prudentio Alberic. Gentil. *diſput. regal. 2. de unione regnor. Britann. p.43.* h) De Auguſti, Tiberii, Galbæq; inſtitutis *d. theſ. præced.* quos imitati multi ex ſequentibus Imperatoribus, Heig. *q.8.n.13.* Auguſtus etiam ſapienter non unum, ſed multos adoptavit, quò pluribus munimentis inſiſteret, Clapmar. *de jur. publ. n.26. & de arcan. Rerump. lib.3.c.10.* Idem obſervatum apud Impp. Conſtantinopolitanos, Marcellin. *lib.27.* Modus autem illius deſignationis talis plerunque erat, uti futuris ſucceſſoribus annulum mitterent: (qui mos apud varias gentes quoq; receptus, Choppinus *de doman. Franc. lib.2. tit.2. num.7.* ſolemnis verò Ducibus Sabaudiæ, Vanderburgh. *lib 1. hiſtor. gentilis. Sabaudorum p.36.* ex inſtituto Petri Comitis Sabaud.) fortunam auream quoq;, quæ in cubiculo Principis poſita erat, ad eos transferri juberent, Cabotius *1. diſput. juris publ. 8.* Et uti omnes etiam talem deſignationem probarent,

plerunq, convocabant Senatum & Legiones, & in Imperio Orientis, Patriarcham: & de eâ deſignatione in Concilio orationem habebant, vid. Cabot. *d. loco*.

VII.

Tranſlato dein ad Germanos Imperii *a*) axiomate, idem inſtitutum noſtri quoque Imperatores ſæpiùs tenuerunt. *b*)

a) Verè Hetruſcus ſcriptor *in libel. de ſtatu German.* quadruplicem in Imperio ordinē, cauſam eſſe tranquillitatis & diuturnitatis Imperii Germanici: proinde ſtatum Imperii noſtri ob harmonicam iſtam adminiſtrationem maximoperè laudant Paolo Paruta *della perfettion di vita Polit. fol.* 4[illegible]. *& fol.* 463. Fab. Albergati *diſputat. contra Bodinum*, Thuanus *lib. 2. hiſtor.* Num vero ſtatus ille, qui in Comitiis & deputatorum Electorum, Principum ac Ordinum conventu introducto, & ſubinde numero Principum aucto cernitur, verè Ariſtocraticus ſit, prudentiorum eſt judicare. Electores, Moguntinus & [illegible] Saxo, Ariſtocraticum dixere licet videatur, quòd deputati tantùm ea expedire poſſint, quæ lege conceſſa ſunt, vel decreto totius Imperii dijudicantur, non quòd etiam contra conſtitutiones publicas abſque conſenſu reliquorum Principum quicquam ſtatuere ac ſumptus in conventum factos a reliquis circulorum Ordinibus repetere poſſint, Eberhard. à Weihe *[illegible] ac ſucceſ.* De verâ notâ ſtatuum Imperii, vid. Eberh. Junior *[illegible] vol.* [illegible] Gail *de arreſt. c.* [illegible] *n.* 25. Knichen *de jure Saxonic. c.* [illegible]. Quidam ſtatus etiam habeant jus Archivi, vid. Rulandt *de commiſſ. lib.* [illegible] *c.* 2. Inter quos cum multa controverſia de ſeſſionibus oriatur, verius illæ ex ſolâ poſſeſſione vel quaſi deciduntur, præjudicio in causâ Ducum Florent. & Ferrar. atteſtante, Modeſtinus Piſtor. *conſil.* [illegible] *n.* 1. Decianus *reſponſ.* [illegible] 4. *vol.* 5. *per tradita* [illegible] *de* [illegible]. Diſſent. Fichardus [illegible] *n.* 10. Status autem Imperii poſt Imper. & Regem Roman. ſunt Electores utriusq; Ordinis Eccleſiaſt. & Secular. Principes, Abbates, Prælati, Comites, Barones & Liberæ Civitates, in decem circulos Coloniæ anno 1512 diſtincti, qui in Comitiis & præſentationibus Cameralibus rediguntur ad ſex, Ordinat. Camer. *p.* 1. *t.* 2. quibus circulis præſunt duo Principes, Seculari alter & alter Eccleſiaſticus, vulgò dicti Außſchreibende Fürſten/ Rulandt *de commiſſ. d. loc.* Cur autem circuli inſtituti fuerint, cauſę perhibentur. I. Ut eſſet, unde Senatus Imperii, qui olim ſummâ cum auctoritate jus dicebat, suppleretur, Reichsabſchiedt *de anno* 1500. [illegible] 4. II. Ut paci publicæ conſuleretur, monetæ probarentur & reprobarentur, leges Imperii, lataeque ſententiæ executioni demandarentur, Reichsabſchiedt *de anno* 1512. §. Darauff haben wir. *& de anno* 1522. *c.* 1. Nam circulorum conſilia nullam ferè juriſdictionem, ſed deliberationem duntaxat de modo executionis & ordinandâ re bellicâ, auxiliisq; manu armatâ expediendis, habent, Thuanus *lib. 2. hiſtor.* ubi tertiam adſignat rationem, uti eſſent communia conſilia, quibus crebrę de finibus & juribus inter ſtatus controverſiæ exortæ finirentur. De Electoribus vid. *inf. theſ.* [illegible]. Inter Principes Eccleſiaſticos eminent Archiepiſcopi, inter quos Primas Germaniæ, Magdeburgenſis, [illegible] ineptiat Joannes Azorius Lorcitanus Hiſpan. qui

[illegible].2.

tom.2.inſtitut.moral.c.37. dignitatem illam Archiepiſcopo Salisburgenſi adjudicat, Arnoldus de Reiger *orat.de Archiepiſc.boni officio.* vid.Schrad.*tom.1.conſ.1.* Ducibus & Landgraviis olim debebāt quindecim Comites ſubeſſe, Pithæus *lib.1.adverſ.c.8.* vid.Franc.Mignon *ad conſuet.Andegavenſ.fol.1.col.3.lat.2.n.3.* quod tamē hodie non attenditur, Rulandt *d.lo.n.25.* Quod autē Ducis & Comitis dignitatem non habens, per nudam nominationē Dux & Comes non fiat, reſpondit Schrader.*conſ.15.n.8.lib.1. per clem.ſi ſummus.extr.ſentent.excom.& auctrin.Tiraquells de nobilit.cap.6.* Econtrà vero, quod Dux & Comes amiſſurus dignitatem cum jurisdictione, per novam ſuperioris nominationem & tituli Ducis vel Comitis attributum maneant in Ducatu, defendit *ibidem* Schraderus *n.5.& 9.per gl.c.Dominus.verb.Sacrilegium.diſtinct.93.* De Comitibus, Baronibus & Nobilibus vid.Rulandt *d.lo.* *Plurimis autem Rebuspubl. atq; potentibus* (verba ſunt Bilibaldi Birckeimeri *Epiſt.ad Ioann.Baptiſt.Egnat.Venet. de cenſurâ Rerump.German. inter opera eius Politica p.201.*) *fuit olim ornata Germania: quarum major pars peſſundata eſt tùm Tyrannorum violentiâ, tùm regiminis perverſitate. Præcipuè verò illas adflixit Epiſcoporum inſolentia ac avaritia, non ſecus ac flamma quædam cuncta hauriens. Cùm enim Impp. priſci, Principum conſilio verè pernicioſo, jus quod ipſi in civitatibus habebant Imperialibus, Epiſcopis conceſſiſſent, illi haut ſegniter tanto munere uſi ſunt, & cumprimum plebem contra Optimates inſtigaſſent, brevi eos ubique ejecere; ac inde ſtulto oppreſſo populo, omnia ſuæ ditioni ſubjecere. Nec ſecus Tyranni egere cum iis civitatibus, quas vel vi oppreſſerant, vel pignoris loco, vel precario à Cæſaribus acceperant, quamvis non defuerint, quæ ſibi conſuluêre, ac vim illam vi repellere auſæ fuerint. Hodieq; verè multæ civitates* (inquit Waremundus ab Erenberg *lib.2.de fœder.n.39.*) *habere jura Principatus, rem ſcilicet, licet non nomen, dicendum eſt: Appellaveris itaq; pro libitu quod tenent. Tam autem ſimile eſt juri Principatus, ac ovum ovo. Deplorandum, ignavos, avaros Principes talia conceſſiſſe. Verum uti Imperatores Principibus, ſic Principes Civitatibus infinita tribuerunt, quæ melius retinuiſſent, de quo conqueſtus jamdudum* Julius Pflug *differt.de Imp.Roman.* b) Hac ratione enim Ludovicus Pius a Karolo Magno: Ottones tres priores, quinq. Henrici, 2. 3. 4. 5. & 6. Fridericus II. Wenceslaus, Maximilianus I. & II. Ferdinandus, & præſens auguſtiſſimus Imperator Rodolphus, Imperii ſucceſſores deſtinati fuerunt Helg.*1.quæſt.6.* Petrus Juſtinianus *de reb.Venetis lib.23.*

VIII.

Eaq; hactenus ita obtinebāt, donec Karolus Quartus, pragmaticâ lege promulgatâ, *a)* quam Auream Bullam vocāt, Caput hoc Juris Publici inter alia, licet obſcurè ferè, breviterq;, expreſſim *b)* definiret.

a) Cùm enim videret, multa in Coventib.Imperial. ſine ordine geri, nec ſatis ad liquidum conſtaret, quo quisq; more res in cœtu adminiſtraret, curavit omnia reformanda, ut ait Krantzius *lib.9. Saxon.c.19.* Philippus Bergomas *in Chron. ad annum Christi, 1352.* aureaq; bulla literas deſuper juſſit decerni, Krantzius *d.l.* cùm olim ante coronationem magno ſigillo uterentur. Franciſc. Marc. *deciſ.928.* b) Non mutat, quod bulla noſtra confundat nomen Regis atque Imperatoris, minusque Latinè & propriè

Regem vocitet Imperatorem, id quod in libris ſeudorum etiam videre eſt, (cùm tamen Rex Romanorum ſecundus ſit ab Imperatore, & poſtmodũ in Imperatorem promovendus, *c. in nomine Domini diſt.* 23. Ita Monachus S. Juſtinæ Paduanæ *lib.* 1. *de reb. in Inſubr. & Eugan. geſt.* ſcribit, Fridericum & Gulielmum Hollandum electos in Reges Alemanniȩ & in futuros Imperatores:) diſponens enim cenſetur velle id, quod fieri conſuetum eſt, Cravetta *de antiquis. temp. p.* 493. *n.* 119. multaq; in lege præſumuntur, Turturell. *conſ.* 7. *in deciſ. Rotæ Bononienſ. ad auth. præterea. C. unde vir & uxor.* facit, quòd quando ratio vel unica reddi poteſt, totum comprehẽdat quod ſub ratione illa venit, Anton. Giavarinus *in conſil. ad d. authent. n.* 2. cùm etiam falſa Latinitas actum non vitiet, Cioſius *vol.* 2. *conſil.* 42. *n.* 5. Reges aliàs alii ſuperiorem non recognoſcentes videntur majori plenitudine poteſtatis uti, quàm Imperator in Imperio, cum regna plerunque ad poſteros transmittant, Matthias Stephani *de jurisd. p.* 1. *c.* 2. *lib.* 2. Unde & eis competunt nomina Imperatorum, Peregrinus Janninius *de citat. reali lib.* 1. *n.* 723. An verò Rex Galliæ Imperatorem ſuperiorem recognoſcat, vid. negantes Igneum *pe nt. diſp. de hoc arg.* Ferald. *de jur. & privil. regni Franc. n.* 1. 2. *& ſeqq.* An etiam Rex Hiſpaniæ totum continens in ſuo regno ſit, vid. adfirmant Guilielm. de Monteſerrato *de ſucceſſ. reg. dub.* 1. *n.* 40. *& ſeqq.* Belluga *in ſpecul. Princip. rubr.* 14. *§. veniamus. n.* 3. *& ſeqq.* & quæ ibi not. Camillus Borellus *ad rub.* 6. *lit. c.* contra quos omnes diſputat Canonherius *lib.* 1. *diſcurſ. in Tacit. p.* 73. Eâ re, Regi externo jus non eſſe exercere Imperii majeſtatem ſub Imperio Romano, adeoque præter fas Ladislaum Regem Ungariæ evexiſſe Wiennæ Auſtriæ ad Principatum Joannem Hunniadem, notat Aeneas Sylvius *in Eur. p. p.* 16. Commune etiam propemodùm omnibus Regibus eſt, uti Regiæ ſtirpis decus repetiti cognominis auſpicio retineãt, quo de vid. Choppin. *de doman. Franc. lib.* 2. *t.* 3. *num.* 4. familiaria ſepulchra, Choppinus *ibidem lib.* 2. *t.* 1. *n.* 3. regiasq; avitas habeant, Feſſius *de præfectura S. Prætorii c. ult. p.* 274. in quas utilis eſt attentio: quia enim & mutant & monimentum ſere gentium aut Regum & hiſtoriæ retinent, Feſſius *ibid.* quin alicubi etiã tanto jure ſunt, ut mittant in poſſeſſionem totius regni, alicubi & ideo in titulum regni abierint, Feſſius *d. lo. ubi exemplis ex hiſtoria Judæorum, Romanorum, Hiſpanorum, Germanorum, Turcarum petitis illuſtrat.*

IX.

Proinde cùm Karolina iſta ſanctio magnâ religione in Germaniâ noſtrâ ſervari ſoleat, *a*) dubitatur, utrum interpretationi *b*) noſtri argumenti ſtrictim inhȩrendum, an verò aliquid ei adjuvando ex jure communi capiendum ſit. *c*)

a) Quod ſcribit Thuanus *lib.* 2. *hiſtor.* licet τὰ ἐν κύκλῳ eius eunomiam quandoque variaverint, hodieq; varient: ſcilicet legum opportunitates & medelæ pro temporum moribus & pro Rerumpubl. generibus, ac pro utilitatum præſentium rationibus, proq; vitiorum, quibus medendum eſt, fervoribus mutantur atq; flectuntur, neque uno ſtatu conſiſtunt, quin ut facies cœli & maris, ita rerum & fortunæ tempeſtatibus, mutentur & flectantur,

ſtantur, Aphricanus *apud Agell. lib. 20. c. 1.* faciunt notata Beroi *conſ. 1. lib. 1. de Coronatione Karoli Quinti extra Romam faciendâ.* Sic in locum jurium der Reiß vnd Folge collectæ ſucceſſerunt, Symph. *obſerv. Cameral. p. 1. tom. 2. vol. 1. n. 60.* Rulandt *de commiſſ. p. 4. tit. de Interrogat. regal. n. 8.* De conventu primo Imperiali Noribergæ indicendo *vid. Birckeimeri orat. ad Karol. V. inter opera eius Politica, p. 198.* b) Quod naturale eſt in quacunq; nomotheſiâ, Doviatius *in reſponſ. ICtorum natural. reſp. 8.* Camillus Gallinius *de Verb. Sign. lib. 9. per tot.* c) Id quod dicendum videtur, cùm jus commune ſit veluti commune elementum, ad quod omnium regnorum ſtatuta exigantur. Choppinus *de doman. Franc. lib. 3. in fin. in explicat. doman. Polon.* vid. omninò Rogerius Comes *de excellentiâ Iuris Civilis lib. 1. c. 4.* Et ita Reges Arragonũ q. ad literam ſecundum jus commune viventes poſt Bald. laudat Cueva *deciſ. 11. n. 15.* Quomodo etiam Ordinationes Imperii interpretandas eſſe notat Mynſing. *conſ. 15. n. 2.* quò minùs lædant jus commune: cùm omnia ſtatuta interpretationem recipiãt à jure communi, Alderanus Maſcardus *concl. 2. de ſtatut. poſt DD. in l. omnes populi. de Iuſtit. & Iur.* Quatenus verò ſtatuta ex jure communi quod corrigunt recipiant interpretationẽ, vid. noviter contra Laderchium diſtinguentem Turamin. *epiſtol. forenſ. 24.* Quæ vero Pontifex *in c. venerabilem. extr. elect. c. ad Apoſtolicæ. de re jud. in 6. c. un. de jurejur.* magno abuſu ſpiritualis poteſtatis, per trad. Rebuffi *de concord. Cathol. cum Rege Galliar. tit. de Elect. derogat. verb. per abuſum.* inordinatè Ludovicus de Miranda *de proceſſ. judic. q. 2. art. 3.* conſtituit, cave admiſeris. *arg. l. 4. & quæ ibi notat Sapcotus de Verb. Sig.* Et hac ratione, cùm ex uſurpationibus iſtis Pontificiis magnæ olim Imperii atq; Eccleſiæ ſciſſuræ exortæ fuerint, rectè ſcribit Pandulphus Collenutius *lib. 4. hiſt. Neapol. in vita Frider. II. Imp.* Nihil excellenter malum in Eccleſiâ & Imperio perpetrari, cuius prima origo non dependeat à ſacerdotibus.

X.

Jus *a*) autem eligendi *b*) Regem noſtrum penes ſolos *c*) reſidet Electores. *d*)

a) Electorum, Electoraliumque officiorum origo rectè nuncupatur Ottoni III. qui cùm deſtitueretur maſculâ prole, ut occurreret Italorum cõtentionibus & ſeditionibus, & quò firmiùs Imperium apud Germanos conſervaretur, ſanxit, ne omnibus indiſtinctè competeret jus & poteſtas eligendi Imperatorem, ſed illis duntaxat, quos ipſe eſſet deſignaturus. Quam inſtitutionem Electoriam Ottoni III. communi calculo attributã non refellit, quòd poſt Ottonem III. omnes Principes Imperii electionibus Imperatorũ interfuerint uſq; ad Rodolph. I. imò uſq; ad Karol. IV. hoc enim introductum fuit Bullâ Henrici II. Unde ex obſervantiâ inferri nequit, quaſi nunquam id fuerit ſancitum. Cur verò non facilè potuerit effectum ſortiri conſtitutio Ottoniana, factum eſt partim Imperatorum, partim reliquorum Principum culpâ atq; adfectatione: cùm veriſimile ſit, ipſis etiã Electoribus non cordi fuiſſe effectui mandare illam ſanctionẽ, dum Archiepiſcopi ad Rhenum vicarios ſe Imperii tùm temporis profitebantur, & multo interſtitio de Imperatoribus ſoli conſtituebant, non evocatis Principibus, Krantzius *lib. 8. Saxon. cap. 21.* Præterea, cùm plurima

rum electionum magna diverſitas fuerit, ex illâ diſcrepantiâ nulla conciliari poteſt conſuetudo atq; illatio, q. ab Ottone III. ſancitum ut omnes Imperii Principes jus & poteſtatem eligendi Imperatorem ſibi vindicarēt: contrarium enim evincunt diplomata Impp. epiſtolæ Papæ atq; Electorum, de quibus apud Naucler Cuſpinianum. Quod etiam Heigius ſcribit, Electionis faſtigium initio conſtituiſſe occultis animis, & Ludovicum Bavarum primum conſtituiſſe, ut Electores jam olim deſignati ſibi manciparent vocem electionis, ex illâ conſtitutione probari non poteſt cùm illa diſponat, uti quem elegerint Imperatorem Electores, Imperator dicatur ſine confirmatione Pontificis, quâ de re diſceptatio ſuborta erat. Deinde aureâ bullâ Karoli Quarti minime cautum, uti Electores alii ſubmoverentur, quandoquidē ipſe Karolus a patre ſuo Joanne Rege Bohemiæ, conſentientibus Electoribus Eccleſiaſticis, & Rodolpho Saxoniæ Duce deſignatus fuit Imp. Knichen *de jure Sax. n. c. 1. 2. per tot.* ad obſervantiam tamē ſtrictam redactus fuit numerus ſeptenus, adeo, uti cum Maximil. I. expeteret, uti Archiduces Auſtriæ juris ſuffragationis compotes redderentur, repulſam tulerit. Septem etiam deſignati fuerunt, quia hic numerus ſacer ſemper & abſolutus fuit habitus. Knichen *de jure Saxon. c. 1. per tot.* Ob ſingularem etiam adfectionem Impp. Electores (cum aliâs quoque in bullâ noſtrâ Karolinâ inſignibus nominibus decorentur) appellarunt Nepotes, ut videre eſt ex reformatione Friderici III. facta Francofurti anno 1442. licet ob civilem adfectionem id fieri notet Heigius *1. quæſt. 4 n. 62.* Politicis vero Electoribus Eccleſiaſtici adjuncti fuerunt, inquit Julius Pflug *orat. de Imp. Roman.* quò minus eſſet loci ambitioni in Comitiis Imperatoriis: cùm enim quatuor eſſent illorum, qui nō ſolùm ſuffragium ferre, ſed etiam ipſum Magiſtratu more majorū inire pollent: his tres alii, qui ſuffragia quidem ferre [illegible] poſſent, eò quod Eccleſiaſtici eſſent ordinis, additi ſunt [illegible] cupiditate pravâ ſe corrumpi & tranſverſum agi ſe paterentur, quod cauſam non haberent, cur Diadema Imperatorium ipſi ambirent. Julius Pflug *d. lo.* Cæterùm, officia Imperialia [illegible] ad Eccleſiaſticos & Politicos Electores. ad illos, qui jam olim te[illegible] pervenit munus Archicancellarii (quod nomen an antiquum ſit, vide Vigleolem *ad textum introitum Karoli Quinti, verb. Cancellar.*) perpetuo poſt diviſionem Regni Germanici & Gallici: cùm etiam Karoli Magni temporibus [illegible] teſte Cruſio *annal. Suev. p. 1. lib. 11. c. 4.* in [illegible] Archicancellariorū horum inſtitutionē [illegible] Ottonis Magni ævum natam [illegible]. Si enim [illegible] dicebatur Imperator, Colonienſis privilegia, diplomata Imperialia [illegible] per quam etiam edebantur. Henricus vero Claudius [illegible] Electores Politici officium Dapiferi, Mareſchalli, Camerarii, Pincernæ agnoſcerent, fiduciâ legi ab Epiſcopo Bambergenſi quod hodieq;, quoties Epiſcopus deſignatur, obſervari conſtat: nam mandatarius Electoris petit inveſtituram more hactenus inſolito: Epiſcopus reſpondet, ſe inveſtituram conferre more ſolito. Knichen *de jur. Saxon. ca. 1. 2. per tot.* Prætectis verò Prætorum rectius & verius comparantur apud Turcas duo Beglerbei, alter Thraciæ, i. e Romaniæ, & alter Aſiæ, i. e Anatoliæ. Pancirolus *ad not. Imp. Romani c. 11. in fin.* quam noſtri Electores: Etſi enim quâ unum atq; alterum conveniant, quâ alia tamen, toto cœlo differunt, Caſaubon.

ſaubon.apud Vopiſc.*in vit. Car. Carin. Num.* Scip. Gentil. *[illegible]* 157. & 158. b) ut etiam jus deponendi, ceſſionis atq abdicationis accipiendæ: qualis actus fuit Karoli V. qui admiſſus ab Electoribus vim legis obtinet, ita ut ſequentibus Romanis Impp. idem facere ſatagentibus, incumbat renunciare Imperio in manus Electorum, perinde ac id lege ſancitum eſſet. Schrad. *de feud. p. 1. ſect. 3. n. 177. & ſeqq.* c) Adeo uti regulariter Imperator etiam huic Electioni intereſſe non poſſit, cùm eligant, qui ſunt de collegio, Decian *conſ. 93. n. 15. vol. 5.* faciunt quæ de Electione Prælatorum notat Mandagotus *de Elect. c. 11.* maxime ſi efflagitet Electionem, ne ſcil. jus ſuffragiorum immutuatur, quod in Electione Ferdinandi Imp. prætendit Joannes Elector Saxoniæ, Heigius *1. quæſt. 6. n. 44.* cum Electio libere etiam facienda ſit, Maleretus *de Elect. liberè facta n. 36.* Eſt tamē Imp. in q. poſſeſſione votandi conſtitutus, adquiſitâ per unicum actum (quem hic valere notat Gutierez *conſ. 3. n. 1.*) Friderici III. in electione Maximil. I. Auctor conſilii *de Elect. Regis Rom. ad Cardin. Moguntin. Albert. Brandeburgic.* quā poſſeſſionē inſequentes Impp. hactenus continuarunt. Heig. *lib. 1. q. 6.* d) Inter Electores primus eſt Moguntinus, cujus eſt reliquos convocare, unde & Decanus Electorum vocatur, *vid. inf. theſ. 12.* ad quem olim etiam ſpectavit coronare Regem Bohemiæ. Secundus eſt Trevirēſis, Archicancellarius per Galliam & regnum Arelatenſe. Labitur autem Gregor. Tholoſanus *6. de Rep. 13. n. 25.* qui dum ſcribit auctore quodā ſcriptore Italico, Moguntinum nomine Germaniæ, Trevirenſem nomine Galliæ eligere, infert Trevirenſem Galliæ nomine Electionis munere fungi, verum ſuo arbitrio ſine mandato Regis Galliarum. Condonandum etiam Abbati Stadenſi, qui Trevirenſem Germanum ſive Alemannum non cenſet. Inter Politicos Electores primus eſt Palatinus; quæ dignitas olim variis expreſſa fuit nominibus: & quemadmodū ea Francorum Regibus exitioſa fuit: cum ea adminiculante eorum conditio plane ſervilis effecta fuerit, uti Reges nil niſi præter nomen tenuerint. Ita poſtmodùm in ordinem revocata, emergēte vera autocratiâ, nomen remanſit, officio & adminiſtratione ceſſantibus. Palatini vero munus perhibetur, uti electo Imp. pomum ſeu globum aureum præferat, quod eſt Imperii inſigne præcipuum, cujus initiū tribuitur Juſtiniano Imp. a Frehero *c. 15. orig. Palat.* ubi ſubjicit, Karoli V. conceſſione Fridericum II. Electorem vacuo clypeo inſeruiſſe pomum aureum ſeu globum crucigerum, imitatione collegarum Saxonis & Brandeburgici, qui officiorum inſignia etiam geſtant. Præter vicariatum Imperii quoq. Interregno exiſtente, Electori Palatino controverſiæ intercedentibus inter Imp. & Principes vel alios competit cognitio: Ita interfecto Adolpho Rege Roman. Electores contra Albertum Regem Romanorum elegerunt Rudolphum Comit. Palatin. in judicem, dicentes, officium eſſe Palatinæ dignitatis ex quadā conſuetudine, cognoſcere de cauſis, quæ ipſi Regi movebantur. id quod poſtea confirmatum aureâ bullâ Karoli IV. An autem hodieq, Palatinus in cauſis gravatoriis Cæſaris judex ſit, quæritur? & adfirmandum videtur. Secundum locum obtinet Elector Saxoniæ, qui & Archimareſchallus creatus ab Ottone III. ob ſtrenuam navalē operam à Bernhardo ſeu Bennone Duce Saxon. & Luneburg. contra Creſcentium. Quæ dignitas in quinque familiis continuata: 1. Ducum Luneburgenſ. 2. Lotharii Comitis Supplenburgici, poſtea Impera-

pera-

peratoris. 3. Ducum Bavariæ ex Guelphis. 4. Principum Anhaldinorum, ex quâ familiâ octo Electores prodierunt, cùm 227 annos penes illas perduraverit. Deniq, Marchionum Miſniæ, Friderico I. conditore & dignitatem hanc in gentem ſuam invehente. Kranzius tamen *lib.2. Saxon. cap.28. & lib.9 cap.19.* ſcribit, non ſine injuria Principum Anhaldinorum vel Ducum Lauenburgenſium, Sigiſmundum Imp. Ducatum atq; Electoratum Saxoniæ conceſſiſſe Friderico Miſnenſi: quod refutatum ivit Knichen *d. lo. c. 2.* Elector autem Saxoniæ præfert enſem nudatum & ſtrictum Imperatori, in ſignum juſtitiæ, cujus etiā inſignia ſunt duo gladii decuſſatim compoſiti. Tertius eſt Marchio Brandeburgenſ. Archicamerarius, quorum primus Hugo ex Comitibus Vetinenſibus; quæ dignitas poſtea ad quinq; familias pervenit: 1. ad Comit. Stadenſ. 2. Comites Aſcaniæ, unde Principes Anhaldini. 3. Comit. Palatinos à Wittelſpach. 4. Duces Luneburgenſ. 5. Comites à Zollern, & Burggravios Norbergenſes. Marchio vero Brandeburgenſis Imperatori, quando coronatur, ſceptrum in argumentum gubernationis præfert: cùm vero Regalia feuda confert, alius etiam eo officio fungi poteſt: quo modo controverſiam in alterâ coronatione Karoli Quarti inter Marchion. Brandeburgenſ. & Juliacenſ. exortā, diremtam & compoſitā fuiſſe ſcribit Henricus Monachus in Rebdorff *in chronic. ad annum Chr.* 1348. Quartus Elector eſt Rex Bohemiæ: qui temporibus Ottonis III. Dux exiſtens, Pincerna Imperii & Elector creatus fuit: quod confirmavit bulla Henrici II. itemque Rudolphus I. Wenceslaum generum ſuum Regem Bohemiæ creavit, eiq; Electoratum cum officio pocillandi confirmavit. quæ confirmatio eſt relatio ad aliud prius quæſitum, refutatque Beuterum, exiſtimantem paulo ante Karoli Quarti tempora hoc munus inſtitutum fuiſſe. Eo vero tempore, quo Dux Rex creatus fuit, ibi mediator & palæmon votorum Electoralium conſtitutus videtur: cum enim nonnihil decedere videbatur dignitati, uti ultimum referret votum, fortean cæteri Electores id juris ipſi detulerunt, vel Rex ſibi ipſi adfectavit, uti Electioni quidem intereſſet, non autem voto Regem deſignaret. Sunt tamē, qui eum primum locum inter Electores obtinuiſſe ſcribunt, prout etiam plenarium jus eligendi Imp. non ſecus ac cæteris Electoribus ei competiiſſe, diplomatibus demonſtrari poteſt. Pręterea, Karolus Quartus in ſuâ bullâ tertium votū illi adſignat, pœnâ ſancita ſi non vocetur: quam pœnam incurrerunt Electores in elect. Maximil. I. ob mutuas inimicitias Frider. III. Imp. & Ladislai Regis Bohemiæ, eamq; pœnam ille vindicabat acriter, minitando ſe ad arma convolaturum, nec cedere volebat, niſi obſequium, quo Imperatori in Italiam proficiſcenti adſtringitur, remitteretur, aut ipſi liceret eius vice 800 ducatorum exolvere: quod cùm recuſaſſent Electores, tranſactione initâ convenit, ne ſub pœnâ 500 marcarum auri puri Reges Bohemiæ in poſterum excluderētur: & ita Ladislaus electionem Maximil. I. ratam habebat. In cæteris vero Rex Bohemiæ exemptus cenſetur, unde Comitiis & conventibus non intereſt, nulla ipſi intercedit *φρατρία* cum Electorib. quam inter ſe colūt. Knich. *d. lo.*

XI.

Utrum verò Electio hæc ſpectet ad Principes Ele-

ctores

ctores, ut ad collegium, an verò uti ad ſingulos? quæritur: Et pro illo concludo.

Lupoldus de Babenberg *de Iurib. Regni c.3.* Petrus de Andlo *de Imp. Roman. c.3.* Electores enim repræſentant, & vices tenent omnium ordinum Imperii, adeoq; Univerſitatis, proinde Electio ab illis facta haberi & cenſeri debet, ac ſi tota Univerſitas eam feciſſet, *l. item eorum. §. ſi Decuriones. D. quod cuiusq; univerſ. nomine.* Trentacinquius *lib.1. variar. reſol. tit. quod cuiusq; univerſ. nomine:* cùm quod majori parti Univerſitatis placuit, aliis diſplicere non debet, *l.56. D. ad municip.* Loſæus *de Iure univerſ. p.1. c.3.* quo de vide in utramq; partem diſputantem Vinc. de Franch. *deciſ.2. per t. & deciſ.43. p.1.* item ea quæ notant Compilatores, Lud. Grempius, &c: der Sum. vnd jnhalt aller vndergegebnen Acten der ehrbaren Frey vñ ReichsStädt ſeſſion vnd ſtim̃ betreffende. Quâ ratione jus adcreſcendi locum habere in vocibus edendis & ſuffragiis ferendis, poſt Br. & Bl. ſcribit Monſpel. *conſil.56. n.7.* Krantzius tamen *lib.9. Sax. c.15.* refert conſtitutionem Ludovici Bavari, quâ Electio à ſaniori parte facta, præfertur majori: & ita reſpondit Alphonſus de Azevedo *conſil.39. n.17.* quibus adde quæ notat Modeſtinus Piſtoris *vol.2. conſ. 44. per tot.* Proinde Electionem etiam unius valere, ſi omnes alii eligentes ſcienter indignum elegerint, poſt Panormit. probat Wameſ. *conſil.18. n.13.* faciunt notat. Menochii *lib.6. de præſumpt.85. n.1:* Si in Electione diſſentiãt, ſtatur ſententię majoris partis: niſi pro minori parte major ſit ratio & pietas, Menoch. *d. lo. n.5.* vel minor pars eligentium habeat vires prudentiores, *Ibid.* Et veritas huius Electionis, recenſente Paciano *lib.2. de probat. c. 72. n.30.* plus operatur quàm poſſeſſio Imperii. Cùm vero duo electi ſunt in diſcordiâ, tunc quemlibet adminiſtrare, donec declaretur, cuius electio ſit validior, & privilegium ab altero conceſſum valere & ſubſiſtere, qualiscunque exitus quæſtionis futurus ſit, poſt Oldrad. *conſil.22.* notat Martinus de Cazariis *tr. de Principe p.6.* quò pertinent tradita Schraderi *de feud. part.4. c.1. num.13. & ſeqq.* Atq; ita civitatem Francofurtum ante hominum memoriam eo privilegio communitam eſſe ſcribit Krantzius *lib.9. Saxon. cap.26.* uti Regem diſcordiâ electum, qui competitorem patiatur, non antè admittat in urbem, priusquàm novem ſeptimanis obſidione perurgeat; ut per hoc tempus digladientur inter ſe Reges, & ſuperior vel gladio vel jure factus in urbem ſuſcipiatur: id quod obſervatum litigiis vertentibus inter Henric. Landgrav. Thuring. & Conradum Frider. II. Filium: Ludovicum Bavarum & Fridericũ Auſtriacũ: Karolum Quartum & Guntherum Schvvartzenburgicũ, poſt Munſter. Krantz. Chron. Haſſiæ *p.1 p 56.57.* An verò iſti in diſcidiis electi ſeſe invicem provocare poſſunt? Quod affirmaverim, ſi duellum illud tenderet ad evitanda majora diſcrimina & componendos impendentes motus, atq; ita diſſipationem Imperii averteret: Alciatus *de duello c.24.* ubi etiam admittit, ſi contentio ſit ſuper injuriâ illatâ, & quęſtio perſonalis agitetur: licet controverſias ſingulari certamine dirimere magis turmales Equites, quàm Principes deceat, Guicciardinus *lib.18. hiſtor.* At Lupoldus de Babenberg *de Iur. reg. cap.11.* ſcribit, diſcordias eiusmodi Electorum decidi poſſe per Papam de ſolemnitate, non de juris neceſſitate, quales fuerint approbationes Henrici VII. & Alberti Auſtriaci.

XII.

Cùm etiam in quibuscunque actibus collegiorum exercendis perpetuo obtineat, uti ſeparatim ſingulos conſentire haut ſufficiat, *a*) ſed ut convocati communiter conſenſum præſtent; *b*) quæſtionis eſt, an per alium, quàm Moguntinum Electorem *c*) citatio iſta ad creandum Regem Romanorum inſtitui poſſit?

a) *l.2.C.Decurion.lib.10.c.cùm omnes.extr.de conſtitut.* Corraſ.*de offic. & elect.num.11.* Antonius Faber *in Cod.decıſ.forenſ.lib.1.t.3.definit.42.* communem & magis communem dicit Hieron.a Cevall. *in ſpecul. opinion. q.476.* b) Alias enim Univerſitas non dicitur legitime congregata, Loſæus *de jur. univerſ.p.1.c.3.n.82.* Wameſ.*conſ.16.n.12.tit.de Elect.* & Univerſitatis nomine actum non dicitur, quod agunt particulares, etiamſi omnes agant, niſi eâ congregatâ. Flamin. de Rubeis *conſ 69.n.220.lib.1.* c) Regulariter citatio ſpectat ad Moguntinū *per text. Aureæ Bullæ in §.præterea ſtatuimus.* 1. Neq; obſtat *§.cæterùm*, quod Imperio vacante duntaxat citare poſſit quia in d. Bullâ duobus locis dicitur de convocatione Electorum, *jn. in d.§.* & *§.præterea.c.1 ſub tit Qualis debeat eſſe conductus Electorum*, cui ſubjicitur *d §. præterea*, qui ad omnia præcedentia refertur *arg.c.ſecundò requiritur. de appellat. l.quoties. D famil.erciſc.* & per tradita Tobiæ Nonii *conſil.14.n.10.* & *conſ.19.n.10.* Deinde ex conſuetudine, quæ quamvis diſpoſitionem interpretatur, Mazollus *conſil.16.n.6.* adeoque etiam extenditur, cùm agitur de interpretatione aut declaratione alicuius actus, Cravetta *de antiquis.temp. p.310.n.49.* Lanarius *conſ.2.n.6.* Rupertus vero Palatinus in electione Ludovici Bavari citationem inſtituit, Krantzius *lib.9.Saxon.3.*

XIII.

Præterea dubitatur, cùm Electionis negotium per Procuratores aliàs explicari nō poſſit, *a*) ſed in eo perſonæ induſtria electa cenſeatur, *b*) utrum hîc etiā Electores perſonaliter cōparere neceſſe habeāt, an verò legatos atq; Procuratores ſuos mittere poſſint? *c*)

a) *c.quia propter.§.illud conſtituat.extr.de Elect.* Guilielmus de Mandagoto *de Elect.c.28.* b) *c.is cui.de offic.deleg.in 6.* Præſertim cum negotium arduum eſt, uti hîc, Rodolphinus de Sabloneta *de Elect.n.45.46. poſt Iaſon. l.à Iudice.C.de Iudic.* quę perſonę induſtria in dubio etiam electa cenſetur, Idem *d.lo.n.54.* proinde juramentum quoq; calumniæ in rebus arduis per ipſas perſonas principales eſſe pręſtandum notat Waremundus ab Erenberg *lib.2.de fœd.* c) De Procuratoribus mittendis loquitur Bulla noſtra c.19 & conſuetudo aliàs in contrarium eſt, quam hîc valere notat Palletus *in addit.ad Parian.lib.2.de probat.c.30.* Num vero Rex vel alius Illuſtris quiſpiam ad cauſam dicendam ab Imp. citatus, perſonaliter comparere teneatur, vid. Beroum *conſ.18.n.109.vol.3.*

XIV. Si

XIV.

Si minorennis ſit Elector, eum abſq; conſenſu curatorum Procuratores conſtituere poſſe, præjudicium obfirmat Ladislai Bohemiæ Regis in electione Friderici III.

Auctor *conſil. de Election. Regis Roman. ad Albert. Cardinal. Moguntin.* per trad. *gl. in l. 3. §. minores. D. qui pet. tut.* Br. *in l. neq; tutores. C. procurat.* faciunt notata Paciani *conſ. 151. n. 8. poſt Bl. Nattam Tiraq.* quòd perſona legitima nō requiratur, ſi denunciatio tendit ad jus conſervandum. Cuinam vero adminiſtratio Regni in pupillari ætate competat, vid. Franciſc. à Caldas *ad l. ſi curatorem. verb. hunc contractum. n. 45. & 48. C. reſtit. minor.* Gutierrez *de tutel. part. 1. c. 18.* qui exiſtimant, adminiſtrationem ad agnatum proximum habilem ætate & judicio pertinere. Quinam verò deficiente patris judicio Regi aut Illuſtri perſonæ tutorē eligāt, vid. ibid. apud Gutierrez. *d. lo. n. 20.* ubi *n. 44.* defendit matrem, aliosq; legitimos tutores Regum & Illuſtrium perſonarum teneri ſatisdare, Illuſtrium pupillorū res ſalvas manſuras eſſe per doctrinam Alberici *ad l. de creationib. verſ. ſin autem. C. Epiſc. aud.* & Chaſſanei *ad Conſuetud. Burgund. rubr. 6. §. 4. verb. cautiōn. n. 4.* An verò Arcadius Imperator prudēter fecerit, quòd filii ſui tutelam Regi Perſarum commiſerit, negat rectè contra Procop. Petrus Bizarus *de reb. Perſic. lib. 4.*

XV.

In Electione Regis Romanorum cumprimis qualitas & idoneitas *a*) eius in conſiderationem eſt devocanda: & licet virtutis *b*) potiſſima ratio haberi debeat, niſi tamen illa ſimul potentiâ *c*) ſubnixa ſit, Majeſtatem Imperii ſartam tectamq; vix conſervari poſſe exiſtimavit in Elect. Imp. Karol. V. *d*) Fridericus Sapiens Elector Saxoniæ.

a) Lupoldus de Babenberg *de Iurib. Regni c. 10. & ſeqq.* b) *Regnorum enim fortuna & ſtatus virtuti paret regnantium: & tantum Regni cuiuslibet gloriam ampliari non poſſe dubites, quantum in Principe virtutis eſſe cognoveris,* ait egregiè Hugo Falcandus *lib. de reb. Sicul. in laudibus Rogerii Regis:* atq; ita ab Archiepiſcopo Moguntino Rudolphum Habſpurgium Regem electum, *quòd ſapientia & ſtrenuitas divitiis præferenda ſit*, ſcribit Albertus Argentinenſ. *in Chronic.* quo modo ærarium Henrici Septimi *virtute quàm nummis inſtructius fuiſſe* prodidit Conradus Vercerius *in eius vita.* c) Intereſt enim Reipubl. per ditiores regi, Petrutius à Monteſperello *conſ. 24. n. 3.* ubi multis exornat. Unde ditiores præferuntur, ſi quæſtio ſit inter pares, Melchior Alciatus *tr. de præcedentia n. 80.* *Caduca enim res eſt mundalis honos, niſi divitiis ſuſtentetur: quæ ſunt fideiuſſores futuris neceſſitatibus, & ſine quibus mortua mortalis dignitas,* Bonus de Curtili *de Nobilit. p. 3. col. fin.* Nævizanus *in ſylva Nupt. lib. 4. num. 111. & ſeq.* Ea re factum, ut futuris ſucceſſoribus apud

multas gentes domania adſignarentur atque canones dominici, qui teſſeram pariter ſymbolumque gererent ſupremi dominatus, Choppinus *d. doman. Franc. lib.1. tit.1.* & veluti auguria eſſent proximè obventuri Regni, Buchananus *de reb. Scot. lib.6.* quæ ominis loco & in ſubſidium caperent, Clapmar. *de Iur. publ. n.36.* veluti apud Gallos primogeniti donantur *Delphinatu Viennenſi*: in Angliâ olim *Ducatu Normanniæ*, hodie *Principatu Walliæ*: in Cypro *Principatu Galileæ*: in Arragoniâ *Principatu Gerundæ & gubernatione Arragoniæ*: in Regno Neapolitano *Ducatu Calabriæ*: in Tuneto *Regno Conſtantinæ*: in Scotiâ *Præfecturâ Cumbriæ*: in Caſtiliâ *Principatu Aſturiarum*, Cabotius *diſputat. Iuris publ. & priv. lib.1. cap.11.* Proinde Publica Felicitas inclutam domum Auſtriacã virtute & potentia maximè conſpicuam admovit Imperio Orbis terræ. Eberh. à Weihe *diſſert. de Reg. ſucceſſ. & elect.* natam quippe ad tutelam generis humani, Gerhardus de Roo *in annal. Auſtri. lib. 1. cap.1.* & quæ una Domus vires & onus ſuſciperet Orbis Chriſtiani, Pighius *in Hercule Prodicio*: quam rei ſummam ſummi Imperii moderatione tot annorum fortuna retinuit: *habet enim humanus animus ſublime quiddam & generoſum naturâ inſitum, ut nemini parere poſſit, niſi utiliter imperanti: nec quicquam valentius eſt ad continendam humanam ſocietatem, quàm beneficiorum viciſſitudo*, Buchananus *de Iure Regni apud Scot.* ob quam cauſam Scotorum & Cimbrorum Regna antiquiſſima dicit, cùm Gallorum, Anglorum & Hiſpanorum Regna toties ex aliis in alias familias tranſierint.

d) Albinus *in Chron. Miſnenſi in vita Friderici Sapientis.*

X V I.

Peregrinum, qui patriam Germaniam laudare non poteſt, eligi non poſſe verius videtur.

Heig. 1. *quæſt.5. n.6. & ſeqq.* Petrus de Andlo *de Imp. Rom. lib.2. c.3.* Simon Piſtor. *conſ.1. n.2.* quia Imperium in Germanos in perſonam Karoli Magni activè & paſſivè translatum eſt, Heig. & citati auctores *dd. locis*: Quam ſententiam non ſolum veram, ſed & pro conſervatione Imperii maximè neceſſariam eſſe dicit Petrus de Andlo *d. lo. c.3. lib.2.* facit, quod etiam in Eccleſiaſticis dignitatibus conferendis receptum ſit, *ut ſi Electio concurrat de gremio & de alienigena, illa prævaleat*, Lælius de Zanchis *de privil. Eccleſ. privil.38. n.17.* Prætere a, in Electionibus priſtinæ conſuetudines ſunt obſervandæ, *l.9. C. conven. end. fiſci debitorib. c. ſuper quibusdam. extr. de Verb. Signific.* Schraderus *conſil.1. n.290. lib.1.* Verallius *deciſ.199. n.1. p.2.* *In terminis* Raudenſis *deciſ.34. num.175* Longiſſimo vero tempore omnes Impp. Germani natione fuerunt, quo ipſo videtur eſſe præſcriptũ, uti omnes debeant eſſe Germani, per trad. *in c. Abbate ſanè. de Verb. Sign.* cùm maximè id ſit obſervatum hactenus cum propoſito adquirendi illam prærogativam & præjudicandi aliis nationibus, Matthias Stephani *de Iurisdict. lib.2. part.1. cap.1. n.95.96.* Germanus vero etiam cenſetur, patre vel avo Germano, licet extra Germaniam, natus; quod de Karolo V. & Ferdinando Impp. Fratribus & Ducibus Burgundiæ reſpondit Gœden *conſil.1. n.3.* ubi addit, *dignitatem adjectam primævæ origini non mutare originem primam, nec minuere honorem, ſed augere.* Caſtaldus autem *de offic. Regis lib.1. cap.23.* diſputat jejunè & ineptè, num ex alia natione ſi idoneus in Germaniâ Rex vel Imperator

non

non inveniretur, eligi debeat? Cui cum JCto reſpondemus, talem eventum non expectandum, nec ſperandum. An verò magnâ ex causâ natione non Germanus eligi poteſt? argumento eorum quæ diximus *th.9.lit.a.* puta, amterminus & vicinus, qui apud Hiſpanos pro originario haberi ſolet, Achilles de Graſſis *deciſ.63.n.2.* ſicuti Gallum cum Germano concurrere poſſe, ex quorundam opinione not. Pacianus *de probat.lib.2.c.35.n.50.* Quinam verò pro originariis veris habeantur, vid. Papo *ad Conſuet.Burbonia.§.189.* & qualia officia & beneficia habere poſſint, *Ibid.§.188.fol.183.* & apud Choppin.*de doman.Franc.lib.1.t.11.de Iure advenarum.* Antiqua aliàs ſapientum Principum ab uſu & experientiâ comprobata eſt ſententia, Conſiliarios excellentes vocandos eſſe ex alterius regione, Barthol. Philippo *de Conſiliar.lib.2.p.6.n 33.* uti Imp. Karol. V. conſilium ex Germanis, Italis, Burgundis, Hiſpanis, Flandrenſibus habuiſſe conſtat, Ulloa *in vitâ Karol.V.lib.6.* (cùm *Regis officium*, teſte Oſorio lib.12. hiſtor. Emanuelis Luſitaniç Regis, *in nulla re clariùs perſpiciatur, quàm in excellentium hominum, qui res præclaras maximâ cum laude moliantur, multitudine:* licet Mariana *de rebus Hiſpan.lib.9.c.8.tom.1.* exiſtimet, *non eſſe magni Principis argumentum, magnos habere aulicos: cùm Reges plerumq; r·ctè factorum gratiam ad ſe trahere: & eorum qu[illegible] intimos habent, invidiâ & pericu[illegible] peccare ſoleant.*) prout in Poloniâ etiã loca munitiſſima Peregrinis commiſſa; & Cardinales ex diverſis partibus Orbis collectos intima conſilia Pontificis tractare certum eſt, cùm nullus ſit extraneus, nullus peregrinus, ſi naturam reſpexeris, duabus exiſtẽtibus nationibus Bonorum & Malorum, Eberh. à Weihe *diſſert.de reg.Elect.& ſucceſſ.* Bodin. *de Republ.4.8.*

XVII.

Et ita temporibus Reipubl. efflagitantibus ſecundum ordinationem Bullæ *a*) noſtræ ritè rectèq; proceditur: Quo caſu tamen Electores juramentum ſibi invicem ad Electionis actum præſtandum mutuiter remittere non *b*) poſſunt.

a) *cap.1.* b) Nicol. de Cuſa *de concord.Cath.c.36.* Etenim tale juramentum concernit favorẽ publicum, cui per privatos nequit contraveniri, DD. *in l.ult.C.ſi quid cõtra jus vel util.publ.* fac. not. *in th.ſeq.* Unde Raudenſis *deciſ. Piſan.34.n.165.* ait: *Electio requirit numerum, auctoritatem, & zelum:* qui per juramentum injicitur, M. Antonius Baveria *de virtut.& virib.Iurament. tom.4 tract.tractat.fol.364.lib.1.c.6.* Proinde cum in Electionibus maximè ratio Boni publici haberi debeat, Cuſanus *d.c.36.* in aliis Electionem Regis noſtri concernentibus, puta, *Quà decretum: Per quêmnam illud præſentandum foret electo, & intra quantum temporis ſpatium: Intra quod tempus Electioni con- vel diſſentiendo Electus reſpondere debeat: Qualis itemque ordo in Electione ſervandus ſit, &c.* ita verſandum eſt, ne quid contra morem antiquiſſimum, & Reipubl. noſtræ decus atq; utilitatem committatur, Heig. *quæſt. 5.n.3.* Quo modo in vulgaribus etiam nominationibus inaugurandis formulam cuiq; negotio à ſuâ dedicatione primævâ, à ſuâ fundatione præſcriptam, inſequendam eſſe reſpondit Monſpelienſ. *conſil.51.n.29.& 30.*

XVIII.

Quocirca ſi contra religionem jurisjurandi pro ſuffragio pecuniam acceperit Elector, facultate eligendi eum excidere *a*) reſpondit Simon Piſtoris. *b*)

a) Electio enim non valet formâ debitâ non ſervatâ, poſt Br. Petrutius à Monteſperell. *conſil. 25. ſub n. 13.* Eſt autem tale juramentum de ſubſtantiâ & forma Electionis, Simon Piſtoris *d. conſil. 1. n. 31.* eſt actus religionis atq; patriæ, Claudius Bertazzolius *in addit. ad conſil. crimin. patrit. lib. 2. conſil. 553.* habet vim certiorationis & ſcientiæ eorum, quæ jus diſponit, Hondedæus *conſil. 33. n. 39. vol. 1.* Qui autem ſcienter indignum (quod hoc caſu fieri videtur, cum pecuniâ corruptus haut libere ſententiam dicit, Stephan Maleretus *de Elect. lib. fact. n. 38. cap. 4.*) jure eligendi privari debet, Fachineus *lib. 1. conſil. 70. n. 36. per c. Vintonienſis. extr. Elect.* Utrum vero hic neceſſaria ſententia? Quod negandum videtur, argumento eorum, quæ tradit Modeſtinus Piſtor. *vol. 1. conſil. 44.* b) *d. conſil. 1. per tot.* ubi quoq; idem adfirmat, etiamſi electus ignoraverit, vid. Nicolaus de Cuſa *de concordant. Cathol. cap. 35.*

XIX.

Cùm etiam penes eos, quibus in manu eſt, eligere quos velint, ſit jus & poteſtas, electos quibus velint conſtringere legibus, *a*) certis etiam conditionibus atq; legibus, *b*) quas Capitulationes *c*) vocant, Rex noſter ad Imperium evehitur.

a) ut ait Buchan. *de Iure regni apud Scot. p. 53.* b) Omnes enim omninò Principes ex cõventione quadam ſaltem tacitâ, quę ex æquo omnes mortales colligat, conditionibus certis conſtringuntur, nec ullus etiam, niſi per Tyrannidem Imperium invaſerit, ſine certis conditionibus ſaltem illis, quæ ex communi bene imperandi naturâ dependent, ad Imperium evehitur, Antonius Gothofred. *in diſput. anti-Vulteian. de poteſt. Imp.* Hinc origo legum fundamentalium, quas vocant, apud pleraque omnia Regna, Paurmeiſter *1. de Iurisd. c. 17. n. 10.* Bodinus *4. de Republ. n. 426.* (Et ita fœdus ſive pactum apud populum Judaicum in cõſtituendo Rege duplex iniebatur: primum, inter Deum & Regem & Populum: ſecundum, inter Regem & Populum: In primo fœdere Pietas in obligationem veniebat; in ſecundo Iuſtitia: Illo promittebat Rex, ſe piè obediturum Deo, hoc, ſe juſtè imperaturum populo: Illo ſe gloriam Dei, hoc utilitatem Populi curaturum: In illo inerat conditio, Si legem meam obſervaveris, in hoc, Si jus ſuum unicuique tribueris: Illius, ni impleretur, Deus propriè vindex erat, huius, legitime univerſus Populus, quive univerſum Populum tuendum ſuſceperant, regni Proceres, Stephanus Junius Brutus *in vindiciis contra Tyran. q. 3. p. 126.* Et hæcce in omnibus legitimis Imperiis obſervata fuerunt, hodieque obſervantur, Brutus *d. lo.* ubi omninò vid.) Et de illis in Regno Galliæ, vid. Hottoman. *1. antiq. jure regni Gall. 23.* Bodin. *1. de Republ.* 8. *n.*

8.n.88. Regno Poloniç, *lib.1.ſtatutt.Polon.2.* Angliæ & Scotiæ, Cambdenus *in deſcript. Magnæ Britan.lib.1.* Danorum, Lauterbach *1.de Rep.15.* Reipubl. Belgicç, Althuſius *in polit.cap.15.p.180.* Hungarorum, Bonfinius *lib.9.dec.4.* Tartarorum, Broniovius *de reb.Tartar.p.7.* Hiſpanorum, Lopez *en las partidas Hiſpanicas tom.1.p.2.3 & ſeqq.* Brabantinorum, Divæus *de reb.Brabant. lib.22.c.3.* Friſiorum, Ubbo Emmius *lib.4.rerum Friſicarum decad.1.* c) Id quod videre eſt ex Capitulatione Karoli Quinti, apud Schleidan. *lib.1.hiſt.* & aliorum qui ſecuti fuerunt, quarū ſumma eſt: *Leges latas ſe cuſtoditurum; novas inconſultis Electoribus non laturum: publica publico conſilio curaturum: nil alienaturum, oppignerarurúmve ex iis, quæ ad Imperium pertinent.* Et cùm Imp. coronatur Aquiſgrani, Colonienſis Archiepiſcopus ſtipulatur primùm, *an non ſit Eccleſiam defenſurus, Iuſtitiam adminiſtraturus, Imperium conſervaturus, viduas, orphanos, omnesq; omninò miſeratione dignos conſervaturus?* Stephan. Brutus *d.lo.*

XX.

De jurisdictione Regis Romanorū.

JURISDICTIO Regis noſtri vim ſuam ſtatim *a*) poſt Electionem exerit, inſuper habitâ omni confirmatione *b*) aut coronatione, *c*) quo de dubitare ridiculum eſſe dicit Corneus. *d*)

a) Rodolphinus de Sablonetâ *de poteſt.Princ.abſol.c.2.n.6.* In ſupremis enim Principibus ſola Electio plenum jus tribuit, poſt Bl. Quetta *conſil.1. n.16.* & an idem conſuetudo, vid. Fr.Marci *deciſ.843.* & ita reſpond. Mandellus *conſil.62.n.31.* Cacheranus *conſil.50.n.3.* prout feuda etiam de bonis Imperii licitè ab eo infeudari poſſe, notat Schraderus *de feud.p.4.c.1.n.13.* adeo uti ſi duo in diſcordiâ electi unum eundemq; inveſtierint de feudo, ea inveſtitura dependeat ex futuro eventu, Schrad. *d.lo.n.18.vid.not.5.th.11.* Diſſent. Alphonſus de Azevedo *conſil.14.num.7.* Gutierrez *conſ.3.n.20.* & in conceſſione privilegiorum Decianus *conſil.23.vol.2 n.22 ubi philoſophicè ex Averrhoë ratiocinatur.* b) Confirmatio enim eſt actus ſuperioris, Thoming. *conſ.8.n.236.tom.1.* quem præter DEUM & gladium Rex noſter haut recognoſcit, *ex communi Septemvirūm decreto, temporibus P. Benedicti XII. publicato,* Aventinus *lib.8.hiſtor.* cùm Pontifex etiam nihil niſi Imperium nulladenie, codicillare conferat: Knichen *de jur.Saxon.c.1.n.20.* quod ex ipſo electionis Pontificiæ modo quoq; probatur, à quo valet argumentum ad Imp. ſecundum tradita Gilkenii *ad auth.quas actiones.C.SS.Eccleſ.c.9.n.12.* vid. omninò Lupoldus de Babenberg *de Iurib.Regni c.5.7.& 9.* Bodin. *1.de Rep.9* Diſſent. CC. *in c.venerabilem.extr de Elect.* confundentes ſubſtantialia & quidditatem rei cum ſolemnitate extrinſecâ. c) Quæ honoris magis quàm neceſſitatis causâ intervenit, Knichen *de jur.Saxon.cap.1.num.18.* d) *vol.1.conſil.177.n.15.* quod etiam refert Dretzlerus *in concordantiis ad conſilia Beroi vol.1.conſil.1.*

XXI.

Cùm enim vicarius *a*) Imperii perpetuus *b*) exiſtat, man-

mandatumq; cum liberâ *c)* habere cenſeatur, ea quæ Imperator *d)* regulariter *e)* facere *f)* poteſt.

a) Licet magnum ſit eorum ſolatium, qui vicaria ſorte præſidium nobis præſtant, ex Caſſiodoro Panciroł. *ad not. Imp. Rom. c.* 12. (Ita Auguſtus, quaſi jam unus eſſet Imp. rem omnem adminiſtrabat per legatos: quorũ duo genera erant, Conſulares & Prætorii: illique toti exercitui præerant, hi legionibus: jus tamen triumphi non habentes, cùm omnia gererent auſpiciis alienis, Curtius Pichena *in not. ad Tacit. in vita Agricolæ c. 7. & c. 40.*) Vicarios tamen Imperii haut bonâ fide negotia Imperatorum egiſſe, ſed lento niſu ad Imperium graſſatos fuiſſe, ex Cumano refert Sola *ad conſtit. Saband. in gl. proœmii. num.* 17. ob quam cauſam Italos & Gallos temporibus Arnulphi Imp. defeciſſe ſcribit Alphonſus del Bene *lib. 1. de regn. Burgund. Transjur.* Et hoc modo Karolus Audax Burgundiæ Dux à Frider. III. Imp. contendebat, uti crearetur Imperii perpetuus Vicarius: quo ea, quæ unquã Imperio ablata fuiſsẽt, ad priſcã Romani Principatus majeſtatẽ redigeret & ita ingẽs eſſet materia & audenti & proſpero, & ad quodvis audax cœptum in ſpeciem abundè multum juris, Antonius de Laleing *in narr. hiſtor. congreſſus Frider. III. & Karol. Burgund.* Pontus Henterus *lib. 6. rerum Burgund.*

b) Conceſſio enim hæc Vicariatus conſentientibus Statibus abiit in vim contractus, in quibus ſemper debet inſpici, in cuius favorem celebratus ſit, ut ſciamus, quid poſſit aut quid non poſſit, *In terminis* Sichardus *conſil. feud.* 9. *n.* 91. Unde pœna eorum, qui majeſtatem eius lędunt, tranſit quoq; ad liberos, ſicuti inter perpetuos & temporaneos Vicarios diſtinguit Farinaccus *tom. 4. criminal. tit. de crimine læſæ Majeſtatis. n.* 39. 41. 42. *poſt Gigant. Capit.* Aliorum veluti Ducis Sabaudiæ vicariatum ob præſcriptionem concurrente inveſtiturâ perpetuum dicit Sola *ad conſtitut. Saband. d. loc. num.* 21.

c) Symphor. *obſ. Cameral. tom. 1. p. 3. vot. 8. An Rex Romanorum confirmare poſſit, & de novo aliquid cõcedere in præjudicium proprietarii Cæſaris:* quod cùm ad Domini pernicioſa extendi haut debeat, *l. 1. §. 1. de offic. procur. Cæſ. l. 28. §. 1. l. 37. D. de pact.* Imperatoris jus directum Rex noſter lædere haut poteſt: ſicuti etiam de bonis ad menſam deputatis, quæ vocant, ſine expreſſo Imperatoris conſenſu pro ſuo arbitrio ſtatuere nequit, Symphorem. *d. loco.* quamvis ad reſervata Imperatoris etiam abſq; ſpeciali mandato poteſtatem eius de conſuetudine extendi notet Decianus *vol. 2. conſ. 23. n.* 67. quod in omnibus perpetuis vicariis quoq, obtinere reſpondit Bertazzolius *conſ.* 12. *poſt Felin. in c. quæ in Eccleſiarum. num.* 32. *verſ. quarta declaratio. de conſtitut.*

d) Cenſetur enim una perſona cum Imp. Mutius Anton. Surgens *de I. P. comparat. cum Vicerege Neap. c.* 8. Unde etiam unum idemq; tribunal cum eo habet, nec valet cõſuetudo, uti ab uno ad alium appelletur, Matthias Stephani *de Iurisd. lib. 2. p. 1. c. 11. n.* 55. quod in Vicariis Epiſcoporum quoq; locum habet, Triviſanus *deciſ. 32. n.* 3. & ſub eo prætextu, quod eſt Rex Romanorum, de præſenti futurus eſt Imperator, & præeminentia illa ſpei huius radicatæ & futuræ qualitatis in eo nobiliſſimum hoc habet, uti præcipuè tanquam futurus Imp. honoretur, *arg. l. oratio. D. de ſponſal.* vid. Gondiſſalvus Villadiegus *de leg. q. 14. n. 68. & ſeqq.* Arnulphus Ruzius *de Iure regali q. 18. & q. 48.* faciunt notata Abbatis *in c. translato. in fin. extr. de conſtitut.* Quoties duo ſic ſe habent, quod de uno ad aliud pervenitur, diſpoſitum

in uno

in uno cenſetur etiam diſpoſitum in alio: Sola *ad conſtitut.Sabaud.d.lo.n.16.*
Ex tali enim cohærentiâ alterum alterius adſumit naturam, *gloſ.c.quando.
extr.Iudic.* Joannes de Amicis *conſil.3.n.4.* Et hoc argumento Regem Ro-
manorum Regem Galliarum præcedere, reſpondit Quetta *conſil.1.per tot.*
c) Ex ſolâ enim deſignatione adminiſtratio plena commiſſa non vide-
tur, niſi abſit impeditúsve ſit Imp. (Unde frequens illa locutio in Receſſib.
Imperii: Wir oder in abweſen Römiſcher König:) argumento eorum, quæ no-
tat Molina *de primogen.Hiſpan.lib.3.c.6.n.22*: tunc enim ſuo quoq; nomine
conſtituit, quod evincunt multa reſcripta Ferdinandi Imp. quibus hæc
verba inſerta: Und für uns ſelbſt unſer gnediger befehl. vid. Symphorem. *d.loco*
f) Vicarii enim Regum poſſunt, quod Reges ſoliti ſunt ſine difficultate
concedere, ideoque Vaſallo alienanti, alienandi conſenſum præſtare non
poſſunt, Mut.Anton.Surgens *d.lo.p.369.* poſt Camerar.Roſenthal *de feu-
dis c.9.concl.30.n.8.* Proinde enormes eiusmodi alienationes per ſucceſſo-
res legitimis remediis revocari poſſunt, Choppin. *de doman.Franc.lib.2.tit.5.*
(non tamen Interdictis, quę de jurib. publicis non dantur, nullo loco juris
id cõfirmante; Unde Spartianus factũ Juliani experiẽtis Interdicto de Im-
perio adverſus Severũ, vocat inſaniam, & tales cauſę olim per arbitros diſ-
ceptabantur, Briſſon.5.*de formul.* ſecus tamen eſt moribus noſtris, Giphan.
de ordin.Iud.lib.1.) quo de vid. Eberhard. Junior. *vol.1.conſil.1 n.8.& ſeqq. &
conſil.6.7.14.per tot.* Modeſt. Piſtor. *conſil.15.& conſil.40.lib.1.* Quomodo ve-
rò Principes teneantur in huiusmodi contractibus & alienationibus con-
ſilium adhibere Procerum ſuorum, der Landt und Hoffräthe / vid. Petr. We-
ſenbec. *conſil.2.per tot.* Succeſſor aliàs ſervandis pactionibus & debitis de-
ceſſoris exolvendis obſtringitur, ſi in cauſam Reipubl. æs alienum confla-
tum ſit. *DD.l.digna vox. C.de ll.* In rebus enim ad dignitatem pertinentibus
ſucceſſor in dignitatem anteceſſoris contractui obligatur. *c..Abbate ſanè.Re
judic.* Unde non exigua privatis cautio explorare privatum Principum pa-
trimonium, quo adſiduo & locuplete agro ſponſore, haud dubium eſt,
poſteros quoq; eius poſſeſſores defuncti conventis obſtringi. *arg.l.Etſi is.
C.de præd.min.Bald.reſp.271.vol.1.* Nam res propriæ peculiaresq; Principum
habentur eo loco, quo patrisfamil. cuiusque fortunæ ac facultates. Unde
nec ullius magis refert, quàm Principum ipſorum ſeparatos habere fun-
dos, ipſorumque patrimoniales, nedum publicos, ut illis freti & ſuffulti
prędiis, quaſi prædibus, aliquẽ nanciſci poſſint, cui fidem dent exolvantq;
pariter ſecum paciſcenti: *Quemadmodum enim in re uxoriâ παρὰ τὴν φερνὴν,
παράφερνα ſunt mancipi & liberi uxorum arbitrii ; ita præter dotalis Reipubl. opes
expedit Regibus eundem in uſum & commercium liberum publico inſtrui
peculio. arg.l.ſi ego.§.dotis.D.de Iure dot.* eleganter Chop-
pinus *de doman.Franc.lib.2.t.14.n.
23.in fin.*

CVM NON SOLVM ELEctio Divi Ferdin. in Regem Romanorum: ſed & ſubſecuti ingentes motus atque BELLVM GERMANICVM Germaniam cõquaſſaverit, παρέργως de juſtitiâ illius quæritur:

1.

Utrum Principes Proteſtantes & addicti ipſorum partibus rectè fœdus inire potuerint?

2.

Utrum Karolus V. Imp. Electori Saxon. juſtè bellum intulerit?

3.

Utrum juſtè illatam vim à ſe Elector repulerit?

4.

Utrum U. D. W. ſocius illius fœderis, feudatarius D. A. ob feloniam feudo exui potuerit?

5.

Stante, quòd ex illo facto W. feudo privari debuerit, cuinam feudũ applicandũ venerit, an Cæſari & eius fiſco propter crimen læſ. Majeſt. & quia Cæſar Dominus immediatus feudi fuit; an verò F. tanquam A. A. Domino feudi proximo & mediato?

6.

An felonia patris potuerit obeſſe filio eius?

7. *An*